

Миливоје Иванишевић
ПОЉА НЕСРЕЋЕ

Београд, април 2015.

Миливоје Иванишевић

ПОЉА НЕСРЕЋЕ

*Прва анџолоџија убијања Срба у БиХ
(1992-1995.)*

ВРЕДАН НАУЧНИ ИСКОРАК

Већ пуних двадесет година Миливоје Иванишевић бави се изучавањем страдања Срба, посебно оних у Босни и Херцеговини. О томе је написао више књига и много радова које је објавио у разним часописима и новинама. Међу првим књигама које је објавио су: *Bisnia – Herzegovina – Cronicle of an announced death*, издавач „БИНА”, Београд 1993. (коаутори Весна Хацивуковић и Дарко Танасковић); *Хроника нашег гробља*, издавач Комитет за прикупљање података о извршеним злочинима против човечности и међународног права, Београд 1994; *Изгон Срба из Босне и Херцеговине 1992-1995* издавач ДМП, Београд 2000; *Expulsion of the Serbs from Bosnia and Herzegovina, 1992-1995*, издавач „Арда-промет” Бања Лука и Центар за истраживање злочина над српским народом, Београд 2000; *Злочини над Србима БиХ 1992-1995*, Удружење Срба из БиХ у Србији и Чигоја штампа, Београд 2005; *Сребрница*, јула 1995 – У трагању за истином, Хришћанска мисао, Београд 2007. (На српском, енглеском и холандском); *Српска згаришта сребреничког краја*, Институт за истраживање српских страдања у XX веку, Београд 2011. (На српском и енглеском језику). Потом је објаво: *Велике обмане*, два издања (коаутор Боро Мишељић), Центар за истраживање злочина над српским народом, Фонд истине о Србима и ИКП „Никола Пашић”, Београд 1997; *Словенија – Мали прљави рат*, едиција *Обмане*, (коаутор Обрад Ковић), Центар за истраживање злочина над српским народом, Фонд истине о Србима, Београд 2007; *Лична карта Сребренице*, „Глас јавности”, специјални додатак, Београд, 12. и 20. марта 2007; *Књига мртвих Срба: Горажде, Вишеград, Фоча, Чајниче, Рудо*, Центар за истраживање злочина над Србима, Београд 2007; *Књига мртвих Срба пострадалих 1992-1995: Сребреница, Братунац, Олово, Кладањ, Шековићи, Власеница, Хаџићи, Зворник*, Центар за истраживање злочина над српским народом, Београд 2007. (На српском и енглеском); *Књига мртвих Срба Сарајева пострадалих 1992-1995*, „Српски борац”, Бањалука 2008.

У сарадњи са Драганом Грчић-Гавриловић, Иванишевић припрема књигу *Голгота сарајевских Срба – казивања логораша и капитално дело Људски губици српског народа у БиХ 1992. -1995*, које садржи попис српских жртава у БиХ током последњег рата.

На припремању података за те књиге ангажовано је више од стотину људи.

Посвећен изучавању српских жртава у Босни и Херцеговини, Иванишевић је у Београду основао Институт за истраживање српских страдања у XX веку. Задатак тог Института, како га је замислио Иванишевић, је да се бави изучавањем српских жртава (пљачком, разарањем кућа и комплетних села, прогонима, логорима и физичким злостављањем), не само у Босни и Херцеговини већ и у свим осталим пределима бивше Југославије.

Књига која се налази у рукама читаоца резултат је вишегодишњег систематског изучавања једне нимало лаке и не много пријатне, веома значајне, али у нашем народу неразумно запостављене теме. Имајући узор Јевреја, посебно њихов Јад Вашем, и однос тог народа према недужним жртвама, Иванишевић се сав посветио намери да попуни једну празнину у нашој науци, да покаже и провереним подацима докаже колико је недужан српски народ страдао, где је и од кога страдао. Сасвим оправдано Иванишевић сматра да је било доста јадиковања о великом српском страдању, да се на наше јадиковање мало ко обазире и да, ради уверљивости, жртве треба означити именом и презименом. То треба учинити не само због доказа о великом броју жртава, који се не може оспорити када се жртве именују, већ и због тога што недужне жртве заслужују да буду запамћене, да се према њима односимо с дужним поштовањем.

Више од двадесет година Иванишевић систематски ради на сакупљању података о Србима у Босни и Херцеговини који су били недужне жртве Хрвата и муслимана. О том питању он је у овој књизи икористио 113 разноврсних извора и сакупио изјаве многих сведока. Књигом је обухваћено 77 општина Босне и Херцеговине, у којима су извршени масовни злочини. Општине у којима није било масовних страдања углавном су биле у саставу РС. Из пострадалих општина, а реч је о 350 потпуно опљачканих и разорених села, преживели Срби били су протерани. Трагање за жртвама и масовним гробницама овом књигом није завршено, јер како констатује њен писац, има још око 1.700 Срба који се воде као нестали. Иванишевић је дошао до података који потврђују да је, у време грађанског рата, у обрађеним општинама убијено 4.421 лице, од којих 810 жена и 3.600 мушкараца, што је само 13 одсто од укупног броја српских жртава БиХ.

Поред тога, у књизи која представља најсвеобухватнију анализу ратне судбине српског становништва са тих подручја, прецизно

је наведен обим српског страдања у Другом светском рату, укупни људски губици у овом рату, број несталих, места у којима су пронађене масовне гробнице (89 гробница) са посмртним остацима лица српске националности, број одговорних за српска страдања, називи, адресе и број логора. Све то је до сада углавном било непознато чак и многим људима који су се бавили овом проблематиком, а поготово широј јавности и медијима. Попис жртва показује да су починитељи злочина убијали и старо и младо, да није било битно да ли је жртва мушко или женско. Живот им је одузиман зато што су били Срби. Иванишевић је овог пута избегао да описује монструозне злочине, јер да је то чинио обим књиге био би удвостручен. Задовољио се само кратким описима догађаја под којима су извршени злочини, навођењем места дешавања, пуног имена и презимена жртве, годином рођења и датумом убијања. Уз то, за све убијене навео је сведоке и изворне податке о почињеном злочину.

Писац ове, до бола дирљиве књиге, која сведочи о људској бестијалности и крволоштву, наводи податак да је за злочине над Србима осумњичено 7.699 муслимана и Хрвата, али да је од тог броја процесуирано само 57 лица, тј. 0,7 одсто. Та чињеница потврђује да, по неким мишљењима и односу људи на власти, српске жртве не заслужују да буду истражене, да оне нису вредне помена, да Срби могу бити кажњавани и убијани без последица, да злочинци који су их убијали само зато што су Срби, не заслужују да буду кажњени. То није случај са муслиманским и хрватским жртвама, које се, циљано и систематски, али без доказа, са злим антисрпским намерама, да би се Срби приказали као рођени злочинци, повећавају. При таквом стању ствари, Иванишевићева књига не служи само као спомен недужним српским жртвама. Она није само сведочанство да је над српским народом, у време грађанског рата, вршен осмишљен злочин с циљем истребљења. Она је свима онима, који су спремни на заборав, на мирење с оптужбама да су Срби велики злочинци, на извињење онима који су над Србима починили злочине, озбиљна опомена и упозорење. Она је вредан научни искорак у изучавању жртава грађанског рата приликом распада Југославије. Она је путоказ којим треба ићи у изучавању једне болне теме која захтева трезвено истраживање и објективно описивање трагичних дешавања на које се често реагује више емотивно него рационално.

академик Василије Ђ. Кресић

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР: ВРЕДАН НАУЧНИ ИСКОРАК	5
1. БАЊА ЛУКА	15
(Места злочина: центар града, село Бочац)	
2. БОСАНСКИ БРОД	18
(Центар града, логор на стадиону „Полет“, села Сијековац, Кричаново, Полој, Лијешће, Доња и Горња Врела, Доњи и Горњи Клакар, Винска)	
3. КУПРЕС	27
(Центар града, логор у кући Миленка Виле, села Доњи Малован, Занаглина, Ботун, Занаглина и Доње Равно)	
4. ДЕРВЕНТА	32
(Логор „Рабић“, центар града, Села: Костреш, Чардак и Јасиковача, Поље, Лужани Босански и Жеравац, Жеравац, Лужани Босански)	
5. БОСАНСКИ НОВИ	38
(Села Пољавнице, Сводна, подручје града)	
6. КОЊИЦ	41
(Села: Блаце, Брадина, логор Брадина, Ситник, логор „Мусала“, Главатичево, подручје града, Зукићи, Брађани, логор Челебићи)	
7. БАНОВИЋИ	50
(Села: Жељева, Лозна)	
8. МОСТАР	54
(Подручје града, Села: Ђубрани, Буна, Доњи Јасењани, Ходбина, Хумилишани и Потоци, Врапчићи, и др.)	
9. БИХАЋ	59
(Подручје града, логор „Луке“, Села: Рачић, и др.)	
10. ОЦАК	63
(Села: Нови Град, Горњи Свилај, Гнионица, Језеро)	

- 11. САРАЈЕВО** 66
(**Подручје града:** Добриња, Скендерија, Добровољачка, Нови Град, Храсно брдо, Пофалићи, Улица Васе Мискина, Озренска, Ново Сарајево, Улица Томе Масарика, Олимпијска, Триглавска, Ново Сарајево, Илица, Нашићи, Буљов Поток, Средње-Илијаш, Грбавица.
Села: Граховиште, Касатићи, Жуновница, Требечај, Миље, Ледићи, брдо Жуч, Лисовићи, Пале, Орахов брег, Хотоњ, Чемерно, Кртине, Шаиновићи, Горња Пријесница, Велишће, Граховиште, Љубина, Трново, Рогој, Шипков Гај, Тошићи, Прача, Подграб, Бистрик, Млини, Кијево, Игман, Храсница, Ступник, Хотоњ, Бјелаве, Чакле.
Логори: Силос-Тарчин, Крупа, кафана „Сунце“, Годињске баре, Централни затвор, Касарна „Виктор Бубањ“, Игман, Храсница)
- 12. СРЕБРЕНИЦА** 101
(**Села:** Гниона, Осмаче, Међе, Опарци, Обади, Ратковићи, Магудовићи, Брежани, Кржићи, Залазје, Миланова воденица, Подравање, Скелани)
- 13. ДОБОЈ** 112
(Центар града, **Села:** Липац, Станић Ријека)
- 14. БРАТУНАЦ** 115
(**Села:** Бљечева, Коњевић Поље, Лозничка Ријека, Загони, Биљача, Магашаићи, Хранча, Јежестица, Залужје, Факовићи, Бољевић, Сикирић, Бјеловац, Брана Бачићи, Кравица, Шиљковићи)
- 15. МАГЛАЈ** 126
(Центар града, село Бакотић.)
- 16. КАЛЕСИЈА** 128
(**Села:** Јегинов Луг, Зоље, Дубница, Брезик, Гојчин)
- 17. ЧАПЉИНА** 132
(Логор Дретел, **Села:** Тасовчићи, Клепци, Пребиловци, Опличићи.)
- 18. ЗВОРНИК** 137
(**Села:** Бољковица, Андравићи, Озачина, Рожањ, Каменица Горња, Растошница, Црни Врх, Шетићи, Малешаићи, Каменица Горња и Доња, Снагово, Бошковићи, Горњи Локањ, Баљковица)
- 19. ОРАШЈЕ** 146
(**Логори:** у Гимназији и у селу Горња Махала, **Села:** Букова Грета)

20. ФОЧА	149
(Села: Бујаковина, Бастаси, Јабука, Јамнићи, Прељућа, Пољице, Заваит, Папратна њива, Јошаница)	
21. БРЧКО	156
(Села: Бијела, Церик, Буковац, Буквик Горњи и Буквик Доњи, Вујичићи, Гајеви и Лукавац, Вучиловац, Бодериште, подручје града)	
22. ВЛАСЕНИЦА	164
(Села: Жутица, Јеремићи, Рупово Брдо, Кљештани, Шадићи, Брачан, Рогосија, Цикотска Ријека, Бабићи, атар Власенице)	
23. ТУЗЛА	170
(Брчанска малта, логор у граду, Симин Хан, периферија града)	
24. ГОРАЖДЕ	175
(Села: Витковићи, Борак Брдо, Горња Буковица, Прибјеновићи, територија града, Осјечани, Троврх)	
25. ЛУКАВАЦ	179
(Села: Горев Бабице, Смолућа Доња и Смолућа Горња, Вијенац, Милино Село)	
26. КЛАДАЊ	183
(Села: Врановићи, Јелачићи, Пелемиши)	
27. ВИШЕГРАД	186
(Села: Влаховићи, Јелашци, Клисуре, Хадровићи и Брусићи, Фаљеновићи, Грање и Гаћице, Доња Лијеска)	
28. ПУЦАРЕВО (НОВИ ТРАВНИК)	190
(Село Растовци)	
29. БРЕЗА	191
(Подручје града, село Горња Бреза)	
30. ЗЕНИЦА	194
(Подручје града, Села: Кованићи, Распоточје, Дривуша, Мутница...)	
31. ЖИВИНИЦЕ	197
(Села: Тупковићи Доњи и Тупковићи Горњи, Врнојевићи)	

32. РОГАТИЦА	199
(Жепа, Територија града, збег у шуми Водице. Села: Кукавице, Штавал, Булози, Добромеровићи, Вражалице, Месићи)	
33. ВИСОКО	204
(Села: Хлапчевићи, Коложићи, девет мањих села, Чекерчићи, логор у касарни ЈНА „Мајевица“)	
34. НЕВЕСИЊЕ	207
(Села: Заборани, Жуберин)	
35. КОТОР ВАРОШ	209
(Села: Вечићи, Ободник, Сердари, логор у Вечићима)	
36. ДУВНО (ТОМИСЛАВГРАД)	212
(Село Рашчани, логор у Еминовом селу)	
37. ЛИВНО	215
(Територија града, Чапразлије)	
38. ЛОПАРЕ	218
(Села: Мртвица, Јабланица, Миросавци, Вуковавци)	
39. КАЛИНОВИК	220
(Скупина планинских села)	
40. ХАН ПИЈЕСАК	222
(Села: Бабибе Горње, Ријеке, Ријечица, Жеровица, Подкозловача)	
41. БОСАНСКА ГРАДИШКА	225
(Села: Бок Јанковац, територија града)	
42. ЧАЈНИЧЕ	227
(Села: Заборак, Поникве, Гламочевићи, Буковићи, Умчари, Миљено)	
43. БУГОЈНО	231
(Село Поточани)	
44. ГРАДАЧАЦ	233
(Села: Поребрице, Аврамовина, Зелиња Горња)	

45. ЗАВИДОВИЋИ	235
(Села: Божићи, Возућа)	
46. ТЕШАЊ	241
(Територија града)	
47. ЖЕПЧЕ	243
(Село Желеће)	
48. ОЛОВО	245
(Села: Оловске Луке, Ступни До, Сливње)	
49. ГРАЧАНИЦА	247
(Села: Скиповац, Какмуж, Порјечина)	
50. ШЕКОВИЋИ	249
(Села: Трново, Сучани)	
51. СОКОЛАЦ	251
(Село Горњи Поретак)	
52. КИСЕЉАК	252
(Село Гојаковац)	
53. СКЕНДЕР ВАКУФ	253
(Села: Имљани, Јаворак)	
54. УГЉЕВИК	254
(Село Мезграја)	
55. БОСАНСКА КРУПА	256
(Села: Острожница, Перна, Бенаковац)	
56. ЈАБЛАНИЦА	258
(Територија града)	
57. БОСАНСКО ГРАХОВО	260
(Села Горњи и Доњи Казанци)	
58. ГЛАМОЧ	262
(Села: Роре, Шумањци, Холопић, Петрово Врело, Зајаруга)	

59. ШИПОВО	265
(Скупина села)	
60. КЉУЧ	267
(Скупина села, Доње Ратково, Саница Горња)	
61. БОСАНСКИ ПЕТРОВАЦ	270
(Територија града)	
62. САНСКИ МОСТ	273
(Села: Подови,Томина, Лушци Паланка, територија града)	
63. ЈАЈЦЕ	277
(Села: Барево, Бавар, Бравница, Јелике, Грдово)	
64. БОСАНСКА ДУБИЦА (КОЗАРСКА ДУБИЦА)	281
(Територија града)	
65. МРКОЊИЋ ГРАД	283
(Села: Герзово, Сурјан, Густовара, територија града)	
66. ЉУБУШКИ	287
(Територија града-логор)	
67. ДРВАР	289
(Видово Село)	
ПОГОВОР	290
НАЦИОНАЛНИ СASTAV СТАНОВНИШТВА У НАВЕДЕНИМ ОПШТИНАМА	292
СПИСАК КОРИШЋЕНИХ ДОКАЗА	294
БЕЛЕШКА О ПИСЦУ	301

1.

БАЊА ЛУКА

У Другом
светском рату
4.795
жртва,
3.926
или 84 одсто
Срба

У догађајима из последњег рата, 1992-1995. године, пажњу привлаче два случаја. Прво је убиство на почетку рата извршено над дванаест беба. Друго масовно убиство извршено је при самом крају рата. Страдање беба се догодило у одељењу за интензивну негу бањалучког породилишта услед недостатка кисеоника у инкубатору.

Друго масовно убиство на подручју општине Бања Лука догодило се при самом крају рата, 12. октобра 1995, када је, нападом на село Бочац, почињен један од последњих масованих злочина у БиХ. Напад на Бочац извршиле су удружене хрватско-муслиманске оружане снаге уз претходну припрему ратног ваздухопловства НАТО савеза. Том приликом је убијено преко двадесет мештана српске националности, од тога девет старијих женских особа рођених између 1905. и 1955. године.

Центар града, Клиника за дечје болести. Агонија какву свет до тада није упознао. НАТО блокада ваздушног простора спречавала је српске власти да породилишту у Бања Луци доставе преко неопходан кисеоник. Доставу кисеоника болници у Бања Луци (ваздушним путем из Београда) није одобрио Савет безбедности ОУН. Превоз друмовима нису дозволиле хрватске и муслиманске оружане формације које су по селима дуж пута кроз Босанску Посавину поставиле безбројне заседе и спречавале сваки саобрћај. Сви апели да се дозволи превоз кисеоника и да се спасу бебе остали су узалудни. О вапаје очајних родитеља и беспомоћних лекара оглушиле су се све међународне хуманитарне и здравствене институције. Нису се оглашавали ни УНИЦЕФ, ни светска здравствена организација, ни Црвени крст. Државе Западне Европе и САД, уз подршку ОУН, својим понашањем су починиле злочин свирепији од свих до тада познатих злочина извршених над децом. Једном приликом је наш покојни патријарх Павле рекао: „Нисмо бирали ни земљу ни народ, нећо бирамо само да ли ћемо бићи људи или не.“ Представници ОУН који нису одобрили доставу кисеоника бањалучким бебама су сами одлучили да ли су људи или не. Трагедија је трајала од 22. маја до 19. јуна 1992. године. Узалуд су лекари покушавали

да нешто учине употребом тзв. „индустријског кисеоника“ који су добили од Војске РС и приватних лица. То је било недовољно и бебама није било спаса. Од њих 14 умрло је 12 и све су, једна до друге – по шест девојчица и дечкића – сахрањене на Новом гробљу у Бања Луци. У центру градае данас се налази споменик за бесмртних „12 бањалучких звездица“. Тринаеста и четрнаеста беба су тада преживеле. Нажалост, среће није било ни за њих. Слађана Кобаш умрла је као мало одраслија девојчица, у тринаестој години живота, 9. фебруара 2006. године, у Приједору. Марко Медаковић је више од две деценије тежак инвалид и живи као биљка. „*Ми као народ не знамо да пренесемо дружим људима у светињу наша стварања*“, каже његова мајка. Сваке године на парастосу бањалучким бебама окупи се на хиљаде људи, али нико од страних дипломата. На парастосу 2014. године, Бањалучани и њихови гости из Републике Српске осветлили су небо над градом са 12.000 упаљених свећа, по хиљаду свећа за сваку бањалучку бебу, жртву САД и петнаест европских држава чланица безочног НАТО савеза.

Жртве: Шест девојчица и шест дечака.

Сведоци: Мајке бањалучких звездица: Душанка Ђукић, Живка Кнежевић, Фатима Дедић, Жељка Тубић, Зилха Мурица-Делић, Сафета Медић, Нађа Пушка, Драгослава Марић, Милена Сандић, Драгана Комљеновић, Мајда Ђуран, Грозда Рауш, родитељи преживалих Марка Медаковића и Слађане Кобаш и др Милош Бајић, тада начелник одељења на Клиници.

Бочац, велико српско село познато и по хидроцентрали, 12. октобра 1995. (према попису становништва 1991. године, Срба је било 1.668, муслимана 1, Хрвата 1, Југословена 3, осталих 6), напале су и, после вишедневних борби, окупирале хрватске и муслиманске оружане јединице. Бочац је последње српско насеље које је окупирано током хрватско-муслиманске офанзиве, у јесен 1995. Многе од жртава, углавном старије особе и жене, убијене су хладним оружјем и на веома свиреп начин. Имовина је уништена и похарана.

Жртве: 1.) *Даринка (Никола) Арежина, 1924¹*; 2.) Стеван (Столе) Арежина, 1912; 3.) *Боја (Ђуро) Видачковић, 1927*; 4.) *Ђука (Илија) Виговић, 1910*; 5.) Бранко (Никола) Вуксан, 1925, и син 6.) Владо (Бранко) Вуксан, 1958; 7.) *Анђа (Никола) Дринић, 1910*; 8.) Данило (Симеун) Ђурђевић, 1921; 9.) Вид (Илија) Ковјенић, 1907; 10.) *Милица (Алекса) Милиновић, 1912*; 11.) Крсто (Благоје) Ковјенић, 1919; 12.) Недељко (Перо) Ковјенић, 1920, и његова супруга 13.) *Јованка (Алекса) Ковјенић, 1913*; 14.) *Десанка (Јован) Ороз, 1945, и њена мајка* 15.) *Љубица (Того) Ороз, 1905*; 16.) Станко (Ђуро) Панић, 1933; 17.) Чедо (Ранко) Поповић, 1936; 18.) Дамјан (Илија) Смиљић, 1930;

1 Женска имена означена су курсивом

19.) Јован (Душан) Смиљић, 1931; 20.) Живко (Тоде) Кесић, 1950; 21.) *Мара (Гојко) Грмаш*, 1955; 22.) Момчило (Млађен) Павичар, 1953; 23.) Милан (Стеван) Копања, 1958; 24.) Милорад (Бошко) Поповић, 1958; 25.) Милорад (Миодраг) Предојевић, 1964; 26.) Коста (Михајло) Радоњић, 1923; 27.) Иван Лазендић, 1907; 28.) *Виговић (Лазар) Милица*, 1920.

Сведоци: Бошко Јокановић, Доста (Млађен) Ђурђевић.

Документација у СПИСКУ ДОКАЗА под бројевима: 2, 3, 4, 6, 39, 45/н, 52/х, 63, 80, 85, 86, 87, 90, 91, 94, 113.

Резиме

Током протеклог рата са подручја општине Бања Лука живот је изгубило 1.427, а нестала су 72 лица српске националности.

За злочине над српским становништвом у Бања Луци нема ни окривљених ни осуђених.